

Designing a model for evaluating the elements of the educational curriculum in Shad Student Network

Isa Bargi ^{1*}, Lila Ghahramani ²

پندیرش مقاله: ۱۴۰۴/۰۷/۲۳

دریافت مقاله: ۱۴۰۳/۱۰/۳۰

Accepted Date: 2025/10/15

Received Date: 2025/01/19

Abstract

The aim of the present study was to determine the predictive psychological factors in teachers' use of research approach in teaching in District 2 of Tabriz. This study is an applied study in terms of its purpose, a descriptive study in terms of its nature, and a survey study in terms of its data collection method. The statistical population of the present study was male and female fifth and sixth grade teachers in District 2 of Tabriz (305 people), from whom a statistical sample was selected using a simple random sampling method (169 people). The number of statistical samples was determined using the Morgan table. Three standard questionnaires were used to collect research data. To measure personality traits, the Neo Five-Factor Personality Questionnaire (1996), mindfulness, the Toronto Mindfulness Questionnaire (2006), psychological well-being, the Riff Questionnaire (1989), and teachers' use of the research approach in teaching science, a questionnaire designed and validated by Shirbegi et al. (2005) were used. Linear regression was used to analyze the research data. Analysis of the research hypotheses showed that teachers' use of the research approach in teaching based on the personality traits of extraversion-introversion, eagerness for new experiences, and conscientiousness can be predicted by 35.2%, 24.8%, 22.5%, and 16.4%, respectively. The findings also showed that teachers' use of the research approach in teaching based on self-acceptance, positive relationships with others, and purposeful living can be predicted by 15.8%, 34.2%, and 20.9%, respectively. Finally, the findings showed that teachers' use of the research approach in teaching based on observation, description, action based on awareness, non-judgment and non-reaction is predicted to be 36.0%, 36.9%, 15.3%, 13.0% and 25.0%, respectively. The aim of the present study was to determine the predictive psychological factors in teachers' use of research approach in teaching in District 2 of Tabriz. This study is an applied study in terms of its purpose, a descriptive study in terms of its nature, and a survey study in terms of its data collection method. The statistical population of the present study was male and female fifth and sixth grade teachers in District 2 of Tabriz (305 people), from whom a statistical sample was selected using a simple random sampling method (169 people). The number of statistical samples was determined using the

¹ . Department of Educational Sciences, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shahid Madani University of Azerbaijan, Tabriz, Iran.

^{*}(Corresponding aouther):

Email: zakeri.ba65@gmail.com

² .Department of Educational Sciences, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shahid Madani University of Azerbaijan, Tabriz, Iran.

Morgan table. Three standard questionnaires were used to collect research data. To measure personality traits, the Neo Five-Factor Personality Questionnaire (1996), mindfulness, the Toronto Mindfulness Questionnaire (2006), psychological well-being, the Riff Questionnaire (1989), and teachers' use of the research approach in teaching science, a questionnaire designed and validated by Shirbegi et al. (2005) were used. Linear regression was used to analyze the research data. Analysis of the research hypotheses showed that teachers' use of the research approach in teaching based on the personality traits of extraversion-introversion, eagerness for new experiences, and conscientiousness can be predicted by 35.2%, 24.8%, 22.5%, and 16.4%, respectively. The findings also showed that teachers' use of the research approach in teaching based on self-acceptance, positive relationships with others, and purposeful living can be predicted by 15.8%, 34.2%, and 20.9%, respectively. Finally, the findings showed that teachers' use of the research approach in teaching based on observation, description, action based on awareness, non-judgment and non-reaction is predicted to be 36.0%, 36.9%, 15.3%, 13.0% and 25.0%, respectively. The aim of the present study was to determine the predictive psychological factors in teachers' use of research approach in teaching in District 2 of Tabriz. This study is an applied study in terms of its purpose, a descriptive study in terms of its nature, and a survey study in terms of its data collection method. The statistical population of the present study was male and female fifth and sixth grade teachers in District 2 of Tabriz (305 people), from whom a statistical sample was selected using a simple random sampling method (169 people). The number of statistical samples was determined using the Morgan table. Three standard questionnaires were used to collect research data. To measure personality traits, the Neo Five-Factor Personality Questionnaire (1996), mindfulness, the Toronto Mindfulness Questionnaire (2006), psychological well-being, the Riff Questionnaire (1989), and teachers' use of the research approach in teaching science, a questionnaire designed and validated by Shirbegi et al. (2005) were used. Linear regression was used to analyze the research data. Analysis of the research hypotheses showed that teachers' use of the research approach in teaching based on the personality traits of extraversion-introversion, eagerness for new experiences, and conscientiousness can be predicted by 35.2%, 24.8%, 22.5%, and 16.4%, respectively. The findings also showed that teachers' use of the research approach in teaching based on self-acceptance, positive relationships with others, and purposeful living can be predicted by 15.8%, 34.2%, and 20.9%, respectively. Finally, the findings showed that teachers' use of the research approach in teaching based on observation, description, action based on awareness, non-judgment and non-reaction is predicted to be 36.0%, 36.9%, 15.3%, 13.0% and 25.0%, respectively. The aim of the present study was to determine the predictive psychological factors in teachers' use of research approach in teaching in District 2 of Tabriz. This study is an applied study in terms of its purpose, a descriptive study in terms of its nature, and a survey study in terms of its data collection method. The statistical population of the present study was male and female fifth and sixth grade teachers in District 2 of Tabriz (305 people), from whom a statistical sample was selected using a simple random sampling method (169 people). The number of statistical samples was determined using the Morgan table. Three standard questionnaires were used to collect research data. To measure personality traits, the Neo Five-Factor Personality Questionnaire (1996),

mindfulness, the Toronto Mindfulness Questionnaire (2006), psychological well-being, the Riff Questionnaire (1989), and teachers' use of the research approach in teaching science, a questionnaire designed and validated by Shirbegi et al. (2005) were used. Linear regression was used to analyze the research data. Analysis of the research hypotheses showed that teachers' use of the research approach in teaching based on the personality traits of extraversion-introversion, eagerness for new experiences, and conscientiousness can be predicted by 35.2%, 24.8%, 22.5%, and 16.4%, respectively. The findings also showed that teachers' use of the research approach in teaching based on self-acceptance, positive relationships with others, and purposeful living can be predicted by 15.8%, 34.2%, and 20.9%, respectively. Finally, the findings showed that teachers' use of the research approach in teaching based on observation, description, action based on awareness, non-judgment and non-reaction is predicted to be 36.0%, 36.9%, 15.3%, 13.0% and 25.0%, respectively.

Keywords: Research approach in teaching, psychological well-being, personality traits: mindfulness

بررسی عوامل روانشناختی پیش‌بینی‌کننده در استفاده معلمان از رویکرد پژوهشی در تدریس در ناحیه ۲ شهر تبریز

عیسی برقی^۱ * لیلا قهرمانی^۲

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر تعیین عوامل روانشناختی پیش‌بینی‌کننده در استفاده معلمان از رویکرد پژوهشی در تدریس در ناحیه ۲ شهر تبریز بود. این پژوهش از نظر هدف از نوع مطالعات کاربردی می‌باشد.

روش: از نظر ماهیت از نوع مطالعات توصیفی و از نظر روش گردآوری اطلاعات از نوع مطالعات پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش حاضر معلمان پایه پنجم و ششم زن و مرد ناحیه ۲ شهر تبریز بودند (۳۰۵ نفر) که نمونه آماری از بین آن‌ها با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند (۱۶۹ نفر). تعداد نمونه آماری با استفاده از جدول مورگان تعیین شد. به منظور گردآوری داده‌های پژوهش از سه پرسشنامه استاندارد استفاده شد. برای اندازه‌گیری متغیر ویژگی‌های شخصیتی از پرسشنامه پنج عامل شخصیت نئو (۱۹۹۶)، ذهن‌آگاهی از پرسشنامه ذهن‌آگاهی تورنتو (۲۰۰۶)، بهزیستی روان‌شناختی از پرسشنامه ریف (۱۹۸۹) و استفاده معلمان از رویکرد پژوهش در تدریس علوم از پرسشنامه طراحی و اعتباریابی شده توسط شیربگی و همکاران (۱۳۸۴) استفاده شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق از رگرسیون خطی استفاده شد.

یافته‌ها: تحلیل فرضیه‌های پژوهش نشان داد که استفاده معلمان از رویکرد پژوهش در تدریس بر اساس ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی-درون‌گرایی، اشتیاق به تجارب جدید و وظیفه‌شناسی به ترتیب ۳۵/۲ درصد، ۲۴/۸ درصد، ۲۲/۵ درصد و ۱۶/۴ درصد قابل پیش‌بینی است. همچنین یافته‌ها نشان داد که استفاده معلمان از رویکرد پژوهش در تدریس بر اساس پذیرش خود، روابط مثبت با دیگران و زندگی هدفمند به ترتیب ۱۵/۸ درصد، ۳۴/۲ درصد و ۲۰/۹ درصد قابل پیش‌بینی است. در نهایت یافته‌ها نشان داد که استفاده معلمان از رویکرد پژوهش در تدریس بر اساس مشاهده، توصیف، عمل بر اساس آگاهی، عدم قضاوت و عدم واکنش به ترتیب ۰/۳۶ درصد، ۳۶/۹ درصد، ۱۵/۳ درصد، ۰/۱۳ و ۰/۲۵ درصد قابل پیش‌بینی است.

واژگان کلیدی: رویکرد پژوهش در تدریس، بهزیستی روان‌شناختی، ویژگی‌های شخصیتی، ذهن‌آگاهی.

^۱. گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران.

Email: zakeri.ba65@gmail.com

* (نویسنده مسئول):

^۲. گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران.

مقدمه

در عصر حاضر، تحولات گسترده و پیشرفت سریع در زمینه فناوری انسان را با مسائل متعدد مواجه کرده است که برای رو به رو شدن با آن‌ها نیازمند تصمیم به هنگام، سازگاری و حل مسائل پیچیده است. در این بین تعلیم و تربیت بخش مهمی از زندگی هر فرد را تشکیل می‌دهد که کمیت و کیفیت آن نقش مهمی را در آینده‌ی فرد ایفا می‌کند، لذا تعلیم و تربیت از مهمترین بخش‌های زندگی فرد است که به او تصمیم‌گیری درست و حل مسائل پیچیده را آموزش می‌دهد، یعنی هر چه یادگیری بهتر باشد، دانش‌آموزان نیز بهتر می‌توانند با مشکلات و مسائل متعدد پیرامون خود مواجه شوند (اسدی و همکاران، ۱۴۰۰). با توجه به اهمیت یادگیری و پیشرفت تحصیلی در دنیای پیچیده‌ی، امروز نزدیک به یک قرن است که روانشناسان به صورت گسترده در تلاش برای شناسایی عوامل پیش‌بینی‌کننده پیشرفت تحصیلی می‌باشند (صادقی و همکاران، ۱۳۹۳). عوامل گوناگونی در یادگیری دانش‌آموزان موثر است از جمله عواملی چون زمینه‌های خانوادگی، برنامه‌درسی، مواد آموزشی، زبان کاربردی، انگیزش‌های دانش‌آموزان، ادراک معلمان از توانایی کلاس و روش‌های آموزشی در یادگیری دانش‌آموزان نقش دارند (کورالس^۱ و همکاران، ۲۰۲۰)، اما معلم با همه این امکانات با انتخاب یک روش مناسب و مطلوب روش‌های فعال و همچنین تصمیم‌گیری معلم در چگونگی اجرای روش تدریس امر بسیار مهمی است که می‌تواند در یادگیری دانش‌آموزان نقش بسیار پررنگی داشته باشد، لذا نوع تدریس معلم در یادگیری نقش اساسی دارد (راسخی ۱۳۹۷).

رویکرد پژوهش‌محور یکی از روش‌های فعال و فرایند محور تدریس است که بر پایه سوال‌های چالش‌برانگیز و موقعیت‌های مبهم استوار است و به دانش‌آموز فرصت داده می‌شود تا طراحی و تصمیم‌گیری نموده و مسئله را حل نماید. در این شیوه علاوه بر شنیدن، مولفه‌های مهمی همچون مشاهده، پرسش، تفکر، کاوشگری، آزمایش، و استدلال مورد توجه قرار می‌گیرد تا فراگیران از همان ابتدای تحصیل به توانمندی تفسیر و قضاوت و نظریه‌پردازی مجهز شوند. در این شیوه، موضوعات درسی از سوی معلم یا دانش‌آموز به صورت یک موقعیت مبهم یا مسأله مطرح می‌گردند و کشف مفاهیم و راه‌حل‌های عملی برای مشکلات عینی، به صورت گروهی یا فردی به عهده دانش‌آموزان است (ویلیامز و زیگلر^۲، ۲۰۲۲). در این شیوه به دانش‌آموز آزادی و فرصت تصمیم‌گیری داده می‌شود تا نحوه یادگیری را تمرین کند. در چنین رویکردی به جای نتیجه، تاکید بر فرآیند یادگیری است و فرآیند یادگیری شامل کسب مهارت‌های عملکردی از قبیل مشاهده، جمع‌آوری اطلاعات، تفکر و استدلال است. در تدریس پژوهش محور، معلم نیز همگام با دانش‌آموزان در جستجوی پاسخ است وسایل و امکانات را فراهم می‌نماید و گام به گام مراحل

^۱ . Corrales

^۲ . Williams & Ziegler

مختلف کاوش‌گری را تا رسیدن به نتایج و اهداف تعیین شده هدایت و کنترل می‌نماید. در این شیوه تاکید بر چگونگی حل مسئله است نه پاسخ مسئله (باک^۱، ۲۰۲۴).

عوامل مختلفی می‌توانند در تصمیم‌گیری معلم برای انتخاب رویکرد پژوهشی در تدریس نقش داشته باشند. عوامل روان‌شناختی یکی از این عوامل است. در پژوهش روی معلمان، ویژگی‌های روان‌شناختی به نگرش و دیدگاه‌های معلم مانند شخصیت، هوش و ذهنیت وی اشاره می‌کند (بارداچ^۲ و همکاران، ۲۰۲۲). ویژگی‌های روان‌شناختی نقش مهمی در انتخاب و استخدام معلمان دارند (اینگوارسون و راولی^۳، ۲۰۱۷). به طوری که ادبیات پژوهش نشان داده که زیراویژگی‌های روان‌شناختی معلمان به لحاظ تأثیری که بر تصمیمات در کلاس‌های درس دارند در موفقیت یا عدم موفقیت آنها اهمیت دارند (بارداچ و همکاران، ۲۰۲۲). در این بین ویژگی‌های خاص روان‌شناسی مانند بهزیستی روان‌شناختی، ذهن آگاهی و ویژگی‌های شخصیتی ویژگی‌هایی هستند که در انتخاب روش‌های فعال تدریس توسط معلمان موثر شناخته شده‌اند (یین^۴ و همکاران، ۲۰۱۹؛ واگنر^۵ و همکاران، ۲۰۱۶؛ بارداچ^۶ و همکاران، ۲۰۲۰، کرافت^۷، ۲۰۱۹). بر این اساس، در پژوهش حاضر سه ویژگی روان‌شناختی شامل بهزیستی روان‌شناختی، ذهن آگاهی و ویژگی‌های شخصیتی به عنوان سه عامل روان‌شناختی در نظر گرفته شده‌اند.

به نظر هیلگارد^۸ (۲۰۰۱) شخصیت الگوهای معینی از رفتار و شیوه‌های تفکر است که نحوه سازگاری فرد را با محیط تعیین می‌کند (داریل و همکاران، ۲۰۱۹). بنابراین می‌توان باتوجه به تعریف شخصیت استنباط کرد که رفتار معلم در کلاس و چگونگی تعامل با دانش‌آموزان و حتی روش تدریس معلم تحت تأثیر عوامل و صفات شخصیتی وی می‌تواند قرار داشته باشد و یافته‌ها نشان داده به طور کلی معلمانی که از شخصیت انعطاف‌پذیر و برونگرا و مسئولیت‌پذیر برخوردارند از سلامت روانی بیشتری برخوردارند و معلمانی که منابع متعدد استرس را تجربه می‌کنند سلامت روانی کمتری دارند. این امر در تدریس و تعامل معلم با دانش‌آموز تأثیر بسیاری دارد (کرافت، ۲۰۱۹).

بهزیستی روان‌شناختی همواره در محیط‌های شغلی و علمی مورد توجه روانشناسان بوده و شامل توانایی زندگی کردن همراه با شادی و بهره‌وری و انسجام و پیوستگی در زندگی، تعادل عاطفی و رضایت کلی از زندگی می‌باشد (کولی^۹ و همکاران، ۲۰۱۵). نتایج پژوهش‌ها بیانگر این است که معلمان با بهزیستی روان‌شناختی بالا، هیجانات مثبت بیشتری را تجربه کرده و از رویدادها و حوادث پیرامون خود ارزیابی مثبتی

۱. Buque

۲. Bardach

۳. Ingvarson & Rowley

۴. Yin

۵. Wagner

۶. Bardach

۷. Kraft

۸. Hilgard

۹. Collie

دارند. در نتیجه این ارزیابی مثبت، کارکنان احساس مهار و کنترل بیشتری داشته و موفقیت و عملکرد و خودکارآمدی بهتری در کلاس درس دارند که می‌تواند با روش تدریس آنها نیز مرتبط باشد (کوک^۱ و همکاران، ۲۰۱۶) و در این پژوهش نیز نقش بهزیستی روان‌شناختی به عنوان یک عامل روان‌شناختی بر رویکرد پژوهشی در تدریس مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

آموزش یک شغل استرس‌بار است که در آن سطح بالایی از انرژی روانی و جسمانی به صورت روزانه مورد نیاز است، بنابراین چگونگی کنترل استرس اهمیت زیادی دارد و ذهن‌آگاهی از فونونی است که با کاهش استرس مرتبط دانسته شده است (مک‌آووی و تاووندا^۲، ۲۰۱۷). ذهن‌آگاهی به معنای آگاهی پذیرات و عاری از قضاوت پدیده در حال وقوع تعریف شده و راهی برای پساخ غیرحرفه‌ای به استرس و حالتی از هوشیاری که از طریق توجه پذیرا و آگاهی از رویدادها و تجربیات فعلی، بدون ارزیابی، داوری و فیلترهای شناختی مطرح شده است (براون^۳ و همکاران، ۲۰۰۷). ادبیات پژوهش رابطه بین ذهن‌آگاهی و روش‌های تدریس معلمان را معنی‌دار دانسته است (بیشای^۴ و همکاران، ۲۰۱۶؛ تاتون-راموس^۵ و همکاران، ۲۰۱۶؛ محمدی و همکاران، ۱۳۹۹). بنابراین در پژوهش حاضر نیز نقش ذهن‌آگاهی به عنوان یک عامل روان‌شناختی بر رویکرد پژوهشی در تدریس مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

بررسی ادبیات پژوهش نشان داد که اگرچه ارتباط بین ویژگی‌های روانشناختی با برخی روش‌های تدریس فعال بررسی شده (محمدی و همکاران، ۱۳۹۹؛ کولی و همکاران، ۲۰۱۵؛ کل، ۲۰۱۹)، اما تاکنون پژوهشگران به نقش عوامل روان‌شناختی در انتخاب رویکرد پژوهش محور در تدریس توسط معلمان بررسی نشده و شکاف‌های پژوهشی مشاهده می‌شود. از طرف دیگر، رویکرد پژوهش محوری در آموزش و پرورش، رویکردی نوین و متفاوت از روش‌های سنتی تدریس است که طی دو دهه اخیر مورد توجه بسیاری از صاحب نظران، نظام‌های آموزشی پیشرو و بهترین مدارس در جهان قرار گرفته و در آموزش و پرورش ناحیه ۲ تبریز نیز اجرا می‌شود. بنابراین، با توجه به اهمیت ویژگی‌های روانشناختی در انتخاب روش تدریس و همچنین شکاف‌های پژوهشی موجود و اهمیت ارزیابی عوامل موثر بر استفاده معلمان از رویکرد پژوهش-محور در تدریس، پژوهش حاضر تلاش کرده به این سوال پاسخ دهد که ویژگی‌های شخصیتی، بهزیستی روان‌شناختی و ذهن‌آگاهی معلمان چه نقشی در استفاده معلمان از رویکرد پژوهشی در تدریس دارند؟

1. Cooke

2. McAvoy & Thousand

3. Brown

4. Beshai

5. Tatton-Ramos

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر هدف از نوع مطالعات کاربردی می‌باشد، از نظر ماهیت از نوع مطالعات توصیفی و از نظر روش گردآوری اطلاعات از نوع مطالعات پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش حاضر معلمان پایه پنجم و ششم دوره ابتدایی ناحیه ۲ شهر تبریز بودند که تعداد آن‌ها ۳۰۵ نفر بود. نمونه آماری پژوهش نیز ۱۶۹ نفر معلمان پایه پنجم و ششم دوره ابتدایی ناحیه ۲ شهر تبریز بودند که حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان ۱۶۹ نفر تعیین شد و نمونه‌گیری با استفاده از روش تصادفی در دسترس انجام شده و پرسشنامه توزیع شد. به منظور گردآوری داده‌های پژوهش از سه پرسشنامه استاندارد استفاده شد که در ادامه معرفی شده است:

پرسشنامه ویژگی‌های شخصیتی نئو: فرم کوتاه این پرسشنامه به نام (NEO-FFI) است که یک پرسشنامه ۶۰ سؤالی است توسط کوسکا و مک‌کری (۱۹۹۶) ارائه شده است و برای ارزیابی ۵ عامل اصلی شخصیت شامل روان‌نژندی، برون‌گرایی-درون‌گرایی، اشتیاق به تجارب تازه، توافق‌پذیری، وظیفه‌شناسی، به کار می‌رود. پاسخنامه این پرسشنامه بر اساس مقیاس لیکرتی (کاملاً مخالفم، مخالفم، بی‌تفاوت، موافقم و کاملاً موافقم) تنظیم شده است. در هنجاریابی آزمون NEO که توسط گروسی فرشی (۱۳۸۰) روی نمونه‌ای با حجم ۲۰۰۰ نفر از بین دانشجویان دانشگاه‌های تبریز، شیراز و دانشگاه‌های علوم پزشکی این دو شهر صورت گرفت ضریب همبستگی ۵ بعد اصلی را بین ۰/۵۶ تا ۰/۸۷ گزارش کرده است. در پژوهش آتش‌روز (۱۳۸۶) با استفاده از روش همسانی درونی، ضریب آلفای کرونباخ برای هر یک از ۵ صفت: روان‌آزردگی خویی، برون‌گرایی، گشودگی، سازگاری و وجدانی بودن به ترتیب ۰/۷۴، ۰/۵۵، ۰/۲۷، ۰/۳۸ و ۰/۷۷ به دست آمد. در پژوهش حاضر نیز پایایی این پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد که برای خرده‌مقیاس‌های شخصیت روان‌نژندی، شخصیت برون‌گرایی، شخصیت اشتیاق به تجارب تازه، شخصیت توافق‌پذیری و شخصیت وظیفه‌شناسی به ترتیب ۰/۷۵، ۰/۷۸، ۰/۸۸، ۰/۸۸ و ۰/۸۸ به دست آمده و مطلوب است.

پرسشنامه ذهن‌آگاهی FFMQ: مقیاس خودسنجی ۳۹ آیتمی است که توسط بائر و همکاران (۲۰۰۶) تدوین شده و دارای ۱۱۲ گویه و ۵ مولفه شامل مشاهده، عمل توأم با هوشیاری، غیر قضاوتی بودن به تجربه درونی، توصیف و غیر واکنشی بودن است. آزمودنی باید در یک مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای از ۱ (هرگز و یا بسیار به ندرت) تا ۵ (اغلب یا همیشه) میزان موافقت یا مخالفت خود با هر یک از عبارات را بیان کند. دامنه نمرات در این مقیاس ۱۹۵-۳۹ می‌باشد. از جمع نمرات هر زیر مقیاس یک نمره کلی به دست می‌آید. بائر (۲۰۰۶)، تحلیل عاملی اکتشافی را بر نمونه‌ای از دانشجویان دانشگاه انجام داد و روایی این مقیاس را تایید کرده است و در پژوهش حاضر نیز با استفاده از دیدگاه متخصصان مربوطه حاصل شده

است. ضرایب آلفا در پژوهش داخلی در حد قابل قبولی بین ۰/۵۵ مربوط به عامل غیر واکنشی بودن و ۰/۸۳ مربوط به عامل توصیف بدست آمد (احمدوند، ۱۳۹۱). در پژوهش حاضر نیز پایایی این پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد که به ترتیب برای خرده‌مقیاس‌های مشاهده، توصیف، عمل همراه با آگاهی، عدم قضاوت، عدم واکنش برابر با ۰/۸۱، ۰/۸۴، ۰/۷۹، ۰/۷۶، ۰/۸۲ و برای کل پرسشنامه ۰/۸۵ به دست آمده و مطلوب است.

پرسشنامه بهزیستی روانشناختی ریف: این پرسشنامه توسط ریف (۱۹۸۹) تهیه شده است. این پرسشنامه، ۶ مؤلفه اصلی الگوی بهزیستی روانشناختی را، مورد ارزیابی قرار می‌دهد و دارای ۶ زیرمقیاس (هر زیرمقیاس دارای ۳ عبارت) است مؤلفه‌های این پرسشنامه عبارتند از: ۱- پذیرش خود ۲- روابط مثبت با دیگران ۳- خودمختاری ۴- تسلط بر محیط ۵- زندگی هدفمند ۶- رشد فردی. جدول ۳-۵ توزیع گویه‌ها را نشان می‌دهد. از فرم کوتاه و ۱۸ سوالی این پرسشنامه استفاده شده است. این پرسشنامه برای بزرگسالان تهیه شده و ۱۸ سؤال در یک طیف لیکرت ۶ درجه‌ای دارد. ضریب همسانی در نسخه اصلی زیرمقیاس‌های این پرسشنامه، بدین صورت گزارش شده است: خودمختاری ۰/۷۶، تسلط بر محیط ۰/۹۰؛ رشد فردی ۰/۸۷؛ ارتباط مثبت با دیگران، ۰/۹۱، زندگی هدفمند ۰/۹۰؛ و پذیرش خود ۰/۹۳، در پژوهش حاضر نیز روایی این پرسشنامه بر اساس دیدگاه متخصصان مربوطه حاصل شده است. پایایی این پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد و به ترتیب برای خرده‌مقیاس‌های پذیرش خود، روابط مثبت با دیگران، خودمختاری، تسلط بر محیط، زندگی هدفمند و رشد فردی برابر با ۰/۷۷، ۰/۷۹، ۰/۷۴، ۰/۷۶ و کل پرسشنامه برابر با ۰/۷۹ به دست آمده و مطلوب است.

پرسشنامه استفاده از رویکرد پژوهش در تدریس: جهت سنجش استفاده معلمان از رویکرد پژوهش در تدریس از پرسشنامه تدوین شده و اعتباریابی شده توسط شیربگی و همکاران (۱۳۹۴) استفاده شد. این پرسشنامه دارای ۳۴ گویه است که عملکرد معلم در آموزش علوم با استفاده از رویکرد پژوهش در تدریس را اندازه‌گیری کرده است. این پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت و در قالب پنج گزینه خیلی کم (۱)، کم (۲)، بی‌نظر (۳)، زیاد (۴) و خیلی زیاد (۵) نمره‌گذاری شده است. روایی این پرسشنامه در پژوهش شیربگی و همکاران (۱۳۹۴) مورد تایید قرار گرفته و در پژوهش حاضر نیز با استفاده از دیدگاه سه تن از متخصصان مربوطه حاصل شده است. پایایی این پرسشنامه در پژوهش شیربگی و همکاران (۱۳۹۴) با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه و ۰/۸۴۴ به دست آمده است. در پژوهش حاضر نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده و ۰/۸۹۲ به دست آمده که مطلوب است.

جهت تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق از آزمون رگرسیون خطی استفاده شد و داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۸ تحلیل شده است.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی نشان داد که بیشتر شرکت‌کنندگان در پژوهش زن هستند (۶۵/۰۹٪)، رشته تحصیلی بیشتر شرکت‌کنندگان در پژوهش علوم تربیتی (۲۷/۲۱٪) و مدرک تحصیلی بیشتر آنها کارشناسی است (۶۰/۳۶٪). همچنین آمار توصیفی متغیرهای پژوهش نشان داد که در بین ویژگی‌های شخصی، بیشترین آمار به شخصیت وظیفه‌شناسی مربوط می‌شود ($M=39/112$, $SD=6/330$). در بین خرده‌مقیاس‌های ذهن‌آگاهی، بیشترین میانگین به عمل بر اساس آگاهی تعلق دارد ($M=30/005$, $SD=9/106$) و در بین خرده‌مقیاس‌های بهزیستی روان‌شناختی، بیشترین میانگین به زندگی هدفمند اختصاص دارد ($M=10/674$, $SD=1/980$). میانگین استفاده از رویکرد پژوهش در تدریس ۱۱۱/۹۲۹ با انحراف معیار ۱۴/۶۴۱ است. پیش از تحلیل فرضیه‌های تحقیق، نرمال یا غیرنرمال بودن داده‌ها مشخص شد که بدین منظور از آزمون کولموگراف-اسمیرنف^۱ (K-S) استفاده شد و سطح معنی‌داری برای هر چهار متغیر بهزیستی روان‌شناختی، ذهن‌آگاهی، ویژگی‌های شخصی و رویکرد پژوهش در تدریس در هر چهار پرسشنامه به غیر از خرده‌مقیاس پذیرش خود و اشتیاق به تجارب جدید بیشتر از ۰/۰۵ به دست آمده و لذا می‌توان گفت که داده‌ها نرمال هستند. غیرنرمال بودن توزیع داده‌ای دو خرده‌مقیاس نمی‌تواند خللی در روند تحلیل ایجاد کند. همچنین، پیش از آزمون فرضیه‌های تحقیق با استفاده از رگرسیون خطی هم‌خطی بودن^۲ تعیین شد که نتایج نشان داد که مقدار تولرانس و مقدار VIF برای همه متغیرهای تحقیق در هر دو پرسشنامه به ترتیب بزرگتر از ۱۰ و کوچکتر از ۱۰ است و لذا هم‌خطی وجود ندارد. یافته‌های پژوهش در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: ضرایب رگرسیون فرضیه اول^a

سطح معنی‌داری	آماره آزمون t	ضرایب استاندارد نشده رگرسیونی		مدل	
		ضرایب استاندارد	برآورد انحراف استاندارد		
۰/۰۰۰	۵/۵۳۰	۳/۹۰۰	۲۱/۵۶۸	عرض از مبدا (مقدار ثابت)	
۰/۵۳۸	۰/۶۱۷	۰/۰۳۳	۰/۱۰۲	۰/۰۶۳	ویژگی‌های روان‌نژادی
۰/۰۰۰	۵/۳۳۰	۰/۳۵۲	۰/۲۲۵	۱/۲۰۱	شخصیتی برونگرایی- معلمان درونگرایی

^۱ . Kolmogorov-Smirnov^۲ . Collinearity Statistic Test

اشتیاق به تجرب تازه	۰/۵۰۲	۰/۱۰۹	۰/۲۴۸	۴/۶۰۹	۰/۰۰۰
توافق پذیری	۰/۵۲۱	۰/۱۳۳	۰/۲۲۵	۳/۹۰۲	۰/۰۰۰
وظیفه‌شناسی	۰/۳۴۰	۰/۱۱۰	۰/۱۶۴	۳/۱۰۱	۰/۰۰۲
پذیرش خود	۱/۱۳۲	۰/۵۹۴	۰/۱۵۸	۱/۹۰۶	۰/۰۴۸
روابط مثبت با دیگران	۲/۱۶۶	۰/۴۹۴	۰/۳۴۲	۴/۳۸۱	۰/۰۰۰
بهزیستی روان-شناختی	۰/۵۰۹	۰/۵۹۲	۰/۰۶۵	۰/۸۶۰	۰/۳۹۱
خودمختاری	۰/۳۶۷	۰/۵۲۵	۰/۰۵۳	۰/۶۹۸	۰/۴۸۶
تسلط بر محیط	۱/۵۴۸	۰/۵۴۶	۰/۲۰۹	۲/۸۳۳	۰/۰۰۵
زندگی هدفمند	۰/۴۱۰	۰/۵۶۶	۰/۰۵۵	۰/۷۲۵	۰/۴۷۰
رشد فردی	۱/۳۴۳	۰/۳۲۹	۰/۳۶۰	۴/۰۸۰	۰/۰۰۰
مشاهده	۰/۸۲۵	۰/۱۷۳	۰/۳۶۹	۴/۷۷۶	۰/۰۰۰
توصیف	۰/۲۴۶	۰/۱۱۲	۰/۱۵۳	۲/۱۸۶	۰/۰۳۰
عمل بر اساس آگاهی	۰/۴۵۰	۰/۲۳۵	۰/۱۳۰	۱/۹۱۵	۰/۰۴۷
عدم قضاوت	۰/۵۷۹	۰/۱۸۶	۰/۲۵۰	۳/۱۱۱	۰/۰۰۲
عدم واکنش					

a. متغیر وابسته: استفاده از رویکرد پژوهش در تدریس

با توجه به ضرایب رگرسیون و سطح معنی‌داری به دست آمده می‌توان گفت که پیش‌بینی استفاده معلمان از رویکرد پژوهش بر اساس ویژگی شخصیتی روان‌نژدی معنی‌دار نیست، زیرا سطح معنی‌داری (۰/۵۳۸) و بزرگتر از ۰/۰۵ است ($P < ۰/۰۵$). پیش‌بینی استفاده معلمان از رویکرد پژوهش بر اساس ویژگی شخصیتی برون‌گرایی-درون‌گرایی معنی‌دار است، زیرا سطح معنی‌داری (۰/۰۰۰) و کوچکتر از ۰/۰۱ است ($P < ۰/۰۱$). پیش‌بینی استفاده معلمان از رویکرد پژوهش بر اساس ویژگی شخصیتی اشتیاق به تجرب جدید معنی‌دار است، زیرا سطح معنی‌داری (۰/۰۰۰) و کوچکتر از ۰/۰۱ است ($P < ۰/۰۱$). پیش‌بینی استفاده معلمان از رویکرد پژوهش بر اساس ویژگی شخصیتی توافق‌پذیری معنی‌دار است، زیرا سطح معنی‌داری (۰/۰۰۰) و کوچکتر از ۰/۰۱ است ($P > ۰/۰۱$). پیش‌بینی استفاده معلمان از رویکرد پژوهش بر اساس ویژگی شخصیتی وظیفه‌شناسی معنی‌دار است، زیرا سطح معنی‌داری (۰/۰۰۲) و کوچکتر از ۰/۰۱ است ($P < ۰/۰۱$). با توجه به مقدار بتای به دست آمده می‌توان گفت که استفاده معلمان از رویکرد پژوهش در تدریس بر اساس ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی-درون‌گرایی، اشتیاق به تجرب جدید و وظیفه‌شناسی به ترتیب ۳۵/۲ درصد، ۲۴/۸ درصد، ۲۲/۵ درصد و ۱۶/۴ درصد قابل پیش‌بینی است. همچنین یافته‌های جدول ۱ نشان

می‌دهد که با توجه به ضرایب رگرسیون و سطح معنی‌داری به دست آمده می‌توان گفت که پیش‌بینی استفاده معلمان از رویکرد پژوهش بر اساس پذیرش معنی‌دار است، زیرا سطح معنی‌داری ($0/048$) و کوچکتر از $0/05$ است ($P < 0/05$). پیش‌بینی استفاده معلمان از رویکرد پژوهش بر اساس روابط مثبت با دیگران معنی‌دار است، زیرا سطح معنی‌داری ($0/000$) و کوچکتر از $0/01$ است ($P < 0/01$). پیش‌بینی استفاده معلمان از رویکرد پژوهش بر اساس خودمختاری معنی‌دار نیست، زیرا سطح معنی‌داری ($0/391$) و بزرگتر از $0/05$ است ($P > 0/05$). پیش‌بینی استفاده معلمان از رویکرد پژوهش بر اساس تسلط بر محیط معنی‌دار نیست، زیرا سطح معنی‌داری ($0/486$) و بزرگتر از $0/05$ است ($P < 0/05$). پیش‌بینی استفاده معلمان از رویکرد پژوهش بر اساس زندگی هدفمند معنی‌دار است، زیرا سطح معنی‌داری ($0/005$) و کوچکتر از $0/01$ است ($P < 0/01$). پیش‌بینی استفاده معلمان از رویکرد پژوهش بر اساس رشد فردی معنی‌دار نیست، زیرا سطح معنی‌داری ($0/470$) و بزرگتر از $0/05$ است ($P > 0/05$). با توجه به مقدار بتای به دست آمده می‌توان گفت که استفاده معلمان از رویکرد پژوهش در تدریس بر اساس پذیرش خود، روابط مثبت با دیگران و زندگی هدفمند به ترتیب $15/8$ درصد، $34/2$ درصد و $20/9$ درصد قابل پیش‌بینی است. در نهایت یافته‌های جدول ۱ نشان می‌دهد که با توجه به ضرایب رگرسیون و سطح معنی‌داری به دست آمده می‌توان گفت که پیش‌بینی استفاده معلمان از رویکرد پژوهش بر اساس مشاهده معنی‌دار است، زیرا سطح معنی‌داری ($0/000$) و کوچکتر از $0/01$ است ($P < 0/01$). پیش‌بینی استفاده معلمان از رویکرد پژوهش بر اساس توصیف معنی‌دار است، زیرا سطح معنی‌داری ($0/000$) و کوچکتر از $0/01$ است ($P < 0/01$). پیش‌بینی استفاده معلمان از رویکرد پژوهش بر اساس آگاهی معنی‌دار است، زیرا سطح معنی‌داری ($0/030$) و کوچکتر از $0/05$ است ($P < 0/05$). پیش‌بینی استفاده معلمان از رویکرد پژوهش بر اساس عدم قضاوت معنی‌دار است، زیرا سطح معنی‌داری ($0/047$) و کوچکتر از $0/05$ است ($P > 0/05$). پیش‌بینی استفاده معلمان از رویکرد پژوهش بر اساس عدم واکنش معنی‌دار است، زیرا سطح معنی‌داری ($0/002$) و کوچکتر از $0/01$ است ($P < 0/01$). با توجه به مقدار بتای به دست آمده می‌توان گفت که استفاده معلمان از رویکرد پژوهش در تدریس بر اساس مشاهده، توصیف، عمل بر اساس آگاهی، عدم قضاوت و عدم واکنش به ترتیب $36/0$ درصد، $36/9$ درصد، $15/3$ درصد، $13/0$ و $25/0$ درصد قابل پیش‌بینی است.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی استفاده معلمان از رویکرد پژوهش در تدریس بر اساس ویژگی‌های روان‌شناختی شامل بهزیستی روان‌شناختی، ویژگی‌های شخصیتی و ذهن‌آگاهی بود. یافته‌ها نشان داد که پیش‌بینی استفاده معلمان از رویکرد پژوهش بر اساس ویژگی شخصیتی برون‌گرایی-درون‌گرایی، اشتیاق به

تجارب جدید، توافق‌پذیری و وظیفه‌شناسی معنی‌دار و بر اساس ویژگی شخصیتی روان‌نژدی معنی‌دار نیست. استفاده معلمان از رویکرد پژوهش در تدریس بر اساس ویژگی‌های شخصیتی برون‌گرایی-درون‌گرایی، اشتیاق به تجربیات جدید و وظیفه‌شناسی قابل پیش‌بینی است. یافته‌های پژوهش با نتایج حدادی و همکاران (۱۴۰۱)، بارداج^۱ و همکاران (۲۰۲۲) و الشاماری^۲ (۲۰۲۲) همسو است.

در تبیین یافته‌های پژوهش می‌توان گفت که به نظر هیلگارد شخصیت الگوهای معینی از رفتار و شیوه‌های تفکر است که نحوه سازگاری فرد را با محیط تعیین می‌کند. با توجه به تعریف شخصیت استنباط می‌شود که رفتار معلم در کلاس و چگونگی تعامل با دانش‌آموزان و حتی روش تدریس معلم تحت تأثیر عوامل و صفات شخصیتی او قرار دارد. بر اساس شخصیت و ویژگی‌های شخصیتی می‌توان گفت که معلمانی که از شخصیت روان‌نژدی یا روان‌رنجوری برخوردار هستند، تمایل برای تجربه اضطراب و تنش و استرس را دارند، در مقابل معلمان برون‌گرا بهتر از افراد درون‌گرا می‌توانند با استرس روزمره کنار بیایند. معلمان معاشرتی و اجتماعی و معلمانی که برای کسب تجربیات جدید مشاقت هستند، معمولاً سلامت روانی بیشتری دارند. معلمان باوجدان و یا وظیفه‌شناس هم سلامت روانی بیشتری دارند. به طور کلی معلمانی که از شخصیت انعطاف‌پذیر و برون‌گرا و مسئولیت‌پذیر یا وظیفه‌شناس برخوردارند از سلامت روانی بیشتری برخوردارند و معلمانی که منابع متعدد استرس را تجربه می‌کنند سلامت روانی کمتری دارند. این امر در تدریس و تعامل معلم با دانش‌آموز تأثیر بسیاری دارد.

یکی از عواملی که بهداشت روانی معلمان را به خطر می‌اندازد موضوع استرس در آنهاست که این استرس در معلمان به مراتب بیشتر از سایرین است، چون هم استرس‌های عمومی همه افراد را شامل می‌شود و هم استرس شغلی آنها را شامل می‌شود. در گذشته معلم در نظام‌های آموزشی نقش انتقال‌دهنده دانش را داشت، ولی با تغییر شرایط اجتماعی و نظام آموزشی معلم‌ها امروزه بیشتر وقت خود را صرف پژوهش و شناخت مشکلات یادگیری دانش‌آموزان می‌کنند تا انتقال و نقش هدایت‌کننده و تسهیل‌گر را دارند. روش تدریس پژوهش محور یکی از روش‌های فعال و فرایند محور تدریس است که بر پایه سوالهای چالش برانگیز و موقعیتهای مبهم استوار است و به دانش‌آموز فرصت داده می‌شود تا طراحی و تصمیم‌گیری نموده و مسئله را حل نماید. در این شیوه علاوه بر شنیدن، مولفه‌های مهمی همچون مشاهده، پرسش، تفکر، کاوشگری، آزمایش، و استدلال مورد توجه قرار می‌گیرد تا فراگیران از همان ابتدای تحصیل به توانمندی تفسیر و قضاوت و نظریه‌پردازی مجهز شوند در این شیوه، موضوعات درسی از سوی معلم یا دانش‌آموز به صورت یک موقعیت مبهم یا مسأله مطرح می‌گردند و کشف مفاهیم و راه‌حل‌های عملی

^۱ . Bardach

^۲ . Al-Shammari

برای مشکلات عینی، به صورت گروهی یا فردی به عهده دانش آموزان است. معلم به عنوان طراح برنامه درسی، معلم به عنوان هدایت‌گر و راهنمای آموزشی و معلم به عنوان ارزشیاب عمل می‌کند، بنابراین ویژگی‌های خود معلم، نداشتن استرس، اشتیاق معلم به کشف و انجام تجارب جدید می‌تواند کمک زیادی به معلم استفاده‌کننده از رویکرد پژوهش در تدریس و اثربخشی تدریس وی بکند که یافته‌های پژوهش را تبیین می‌کند.

همچنین، یافته‌ها نشان داد که پیش‌بینی استفاده معلمان از رویکرد پژوهش بر اساس پذیرش، روابط مثبت با دیگران و زندگی هدفمند معنی‌دار و بر اساس خودمختاری، تسلط بر محیط و رشد فردی معنی‌دار نیست. با توجه به مقدار بتای به دست آمده می‌توان گفت که استفاده معلمان از رویکرد پژوهش در تدریس بر اساس پذیرش خود، روابط مثبت با دیگران و زندگی هدفمند به ترتیب ۱۵/۸ درصد، ۳۴/۲ درصد و ۲۰/۹ درصد قابل پیش‌بینی است. یافته‌های پژوهش با نتایج هنرمند و همکاران (۱۴۰۲) همسو است. در تبیین یافته‌های پژوهش می‌توان گفت که بهزیستی روانی بیانگر آن است که افراد چه احساسی از خودشان دارند و شامل پاسخ‌های هیجانی افراد، رضایت‌مندی از زندگی و قضاوت درباره کیفیت زندگی می‌شود. بهزیستی روانی ساختار مهمی است که در سطح پایین منجر به افسردگی و انزوای اجتماعی و باعث فقدان احساس رضایت و اعتماد به نفس و احساس بوده و به کاهش سلامت روانی و جسمی منجر می‌شود. بهزیستی روان‌شناختی را می‌توان واکنش‌های عاطفی و شناختی به ادراک ویژگی‌ها و توانمندی‌های شخصی، پیشرفت بسنده، تعامل کارآمد و مؤثر با جهان، پیوند و رابطه مطلوب با جمع و اجتماع و پیشرفت مثبت در طول زمان تعریف کرد.

بهزیستی روان‌شناختی همواره در محیط‌های شغلی و علمی مورد توجه روانشناسان بوده و شامل توانایی زندگی کردن همراه با شادی و بهره‌وری و انسجام و پیوستگی در زندگی، تعادل عاطفی و رضایت کلی از زندگی می‌باشد. معلمان با بهزیستی روان‌شناختی بالا، هیجانات مثبت بیشتری را تجربه کرده و از رویدادها و حوادث پیرامون خود ارزیابی مثبتی دارند. در نتیجه این ارزیابی مثبت، کارکنان احساس مهار و کنترل بیشتری داشته و موفقیت و عملکرد و خودکارآمدی بهتر و اشتیاق و رضایت شغلی بیشتری را تجربه می‌کنند. معلمانی که نمره بهزیستی روان‌شناختی بالایی دارند، شور و هیجان بیشتری دارند، روحیه مشارکتی دارند و انگیزه بیشتری برای استفاده از رویکردهای جدید تدریس نشان می‌دهند (دینر، ۲۰۰۰)، در مقابل معلمانی که نمره بهزیستی روان‌شناختی پایینی دارند، نگاه نامطلوبی به محیط اطراف دارند و دچار هیجان‌های نایماناسی مانند اضطراب و افسردگی هستند و اشتیاقی برای استفاده از رویکردهای جدید از خود نشان نمی‌دهند. با افزایش میزان پذیرش خود، روابط مثبت با دیگران، تسلط بر محیط کار

و تدریس میزان اشتیاق معلمان برای انجام پژوهش و استفاده از رویکردهای جدید و فعال تدریس افزایش پیدا می‌کند.

در نهایت، نتایج نشان داد که پیش‌بینی استفاده معلمان از رویکرد پژوهش بر اساس مشاهده، توصیف، عمل بر اساس آگاهی، عدم قضاوت و عدم واکنش معنی‌دار و بر اساس عدم قضاوت معنی‌دار است. با توجه به مقدار بتای به دست آمده می‌توان گفت که استفاده معلمان از رویکرد پژوهش در تدریس بر اساس مشاهده، توصیف، عمل بر اساس آگاهی، عدم قضاوت و عدم واکنش به ترتیب ۳۶/۰ درصد، ۳۶/۹ درصد، ۱۵/۳ درصد، ۱۳/۰ و ۲۵/۰ درصد قابل پیش‌بینی است. یافته‌های پژوهش با نتایج محمدی و همکاران (۱۳۹۹) همسو است. در تبیین یافته‌های پژوهش حاضر می‌توان گفت که آموزش پژوهش محور یکی از روشهای فعال و فرایند محور تدریس است که مولفه‌های مهمی، همچون مشاهده، پرسش، تفکر، کاوشگری، آزمایش، و استدلال را شامل می‌شود تا فراگیران از همان ابتدای تحصیل به توانمندی تفسیر و قضاوت و نظریه پردازی مجهز شوند. در رویکرد پژوهش در تدریس، موضوعات درسی از سوی معلم یا دانش آموز به صورت یک موقعیت مبهم یا مسأله مطرح می‌گردند و کشف مفاهیم و راه‌حل‌های عملی برای مشکلات عینی، به صورت گروهی یا فردی به عهده دانش‌آموزان است.

در این شیوه به دانش‌آموز آزادی و فرصت تصمیم‌گیری داده می‌شود تا نحوه یادگیری را تمرین کند. در چنین رویکردی به جای نتیجه، تاکید بر فرآیند یادگیری است و فرآیند یادگیری شامل کسب مهارت-های عملکردی از قبیل مشاهده، جمع‌آوری اطلاعات، تفکر و استدلال است. آموزش پژوهش محور صرفاً یک روش تدریس نیست بلکه استراتژی نوینی جهت آموزش روش یادگیری به دانش‌آموز است. در آموزش پژوهش محور، معلم نیز همگام با دانش‌آموزان در جستجوی پاسخ است و وسایل و امکانات را فراهم می‌نماید و گام به گام مراحل مختلف کاوشگری را تا رسیدن به نتایج و اهداف تعیین شده هدایت و کنترل می‌نماید. در این شیوه تاکید بر چگونگی حل مسئله است نه پاسخ مسئله، بنابراین ذهنیت معلمان اهمیت زیادی می‌تواند در این مسأله داشته باشد. زیرا معلمان به طور طبیعی ذهن آگاهی را در کلاس‌های خود و هنگام تدریس به کار می‌برند و بالا بودن نمره ذهن آگاهی معلمان می‌تواند اشتیاق آنها در تدریس، مدیریت تنش و کاستن میزان خستگی افزایش دهد. علاوه بر آن، ذهن آگاهی روشی برای افزایش اثربخشی کلی معلم در کلاس است، زمانی که معلمان در کلاس درس خود بر اساس آگاهی عمل کنند، همه ویژگی‌های کلاس درس خود را مشاهده و آ» را در ذهن خود توصیف کنند، می‌توانند بدون قضاوت شخصی به عملکرد دانش‌آموزان توجه کنند و بر اساس آن رویکرد خود در تدریس را انتخاب کنند. علاوه بر آن، معلمان که ذهن آگاهی بیشتری دارند، بدون قضاوت می‌توانند رویکرد تدریس خود را گسترش و توسعه دهند و بنابراین می‌توانند اشتیاق بیشتری برای استفاده از رویکرد پژوهش در تدریس داشته باشند.

این پژوهش، همانند هر پژوهش علمی دیگر با محدودیت‌هایی همراه بوده است که می‌تواند بر تفسیر و عملکرد نتایج تأثیر بگذارند. از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به این موارد اشاره کرد که پژوهش در یک منطقه خاص یا یک مدرسه خاص، نه تنها می‌تواند ناخواسته در نتایج پژوهش تأثیر داشته باشد و اعتبارپذیری آن را تضعیف کند بلکه می‌تواند تعمیم نتایج را نیز دشوار نماید. همچنین، عدم تعریف دقیق و ابزار غیرجامع برای اندازه‌گیری استفاده معلمان از رویکرد پژوهش در تدریس، ممکن است چالش‌هایی ایجاد کند و نتایج پژوهش را تحت تأثیر قرار دهد. با توجه به عوامل بازدارنده اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و تاریخی در ارتباط با پژوهش و پژوهشگری و آگاهی از مشکلات اساسی و بنیادین باید گفت که مقوله تحقیق و پژوهش در کشور بین معلمان چندان مورد توجه قرار نمی‌گیرد، بنابراین اولین پیشنهاد پژوهش آن است که مشارکت همه دستگاه‌های فرهنگی به ویژه رسانه‌های ارتباط جمعی در مقوله فرهنگ‌سازی رویکرد پژوهش بین معلمان ضروری است. بر اساس یافته‌های پژوهش در مورد نقش ویژگی‌های شخصیتی معلمان در استفاده از رویکرد پژوهش در تدریس می‌توان گفت که مدیران و رهبران نظام آموزش و پرورش در تمامی سطوح باید درک صحیحی از ویژگی‌های معلمان و رویکردهای تدریس آن‌ها داشته باشند و در فرایند استخدام معلمان به این مساله دقت شود. ایجاد جاذبه‌های انگیزشی و تشویقی و منزلت بخشی به معلمان پژوهشگر و اعطای امتیازات ویژه به آنان در نظام پاداش‌دهی از قبیل انتخاب معلم نمونه، ترفیع طبقه شغلی، اعطای وام چاپ مقاله‌ها و پژوهش‌های معلمان و غیره می‌تواند اشتیاق معلمان با بهزیستی روانشناختی بالا و ذهن آگاهی بالا را به سمت استفاده از رویکرد پژوهش در تدریس افزایش دهد. به پژوهشگران آتی پیشنهاد می‌شود که نقش دیگر عوامل روان‌شناختی مانند خودکارآمدی را در پیش‌بینی استفاده رویکرد پژوهش در تدریس را نیز مورد بررسی قرار دهند و مقیاسی برای استفاده معلمان از رویکرد پژوهش در تدریس تدوین و اعتباریابی کنند.

حامی مالی

هزینه‌های مطالب حاضر توسط نویسنده‌های مقاله تأمین شد.

تعارض منافع

بنابراین اظهار نویسنده مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

References

- Al-Shammari, M. H. (2022). The Role of Teaching Methodology and Teacher Personality in English Language Teaching. *International Journal of English Linguistic*, 12 (3), 58-64.
- Asadi, Z., Fayzi, A., & Pasha, M. (2021). Relationship between the educational environment and academic progress among students. *First National Conference on Management, Psychology and Behavioral Sciences*. Tehran. (In Persian)
- Bardach, L., Klassen, R.M. & Perry, N.E. (2022). Teachers' Psychological Characteristics: Do They Matter for Teacher Effectiveness, Teachers' Well-being, Retention, and Interpersonal Relations? An Integrative Review. *Educ Psychol Rev* 34, 259–300 (2022). <https://doi.org/10.1007/s10648-021-09614-9>
- Bardach, L., Oczlon, S., Pietschnig, J., & Lüftenegger, M. (2020). Has achievement goal theory been right? A meta-analysis of the relation between goal structures and personal achievement goals. *Journal of Educational Psychology*, 112(6), 1197–1220.
- Beshai, S., McAlpine, L., Weare, K., & Kuyken, W. (2016). A non-randomized feasibility trial assessing the efficacy of a mindfulness-based intervention for teachers to reduce stress and improve well-being. *Mindfulness*, 7 (1): 198-208.
- Brown, K W. (2007). Why We Don't Need Self-Esteem: on Fundamental Need, Contingent Love, and Mindfulness. *Psychological Inquiry*, 14, 27-82.
- Buque, J. S. R. (2024). Research-based learning in various pedagogies for grade 12 students in the new normal. *FEU Journal of Graduate Students' Research*. 1 (1), 1-19.
- Collie, R. J., Shapka, J. D., Perry, N. E., & Martin, A. J. (2015). Teacher well-being: Exploring its components and a practice-oriented scale. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 33(8), 744–756.
- Cooke, P. J., Melchert, T. P., & Connor, K. (2016). Measuring well-being: A review of instruments. *The Counseling Psychologist*, 44(5), 730–757.
- Hadadi, F., Hoseinzadeh, A., Sabkezaei, A., Malazi, A.-B., & ... (2022). Investigating the relationship between teachers' personality traits, their teaching styles, and school success. *First National Conference on Theoretical Approaches and New Technologies in Administrative Sciences*. (In Persian)
- Halgard, D. B., Nolen Houksma, S., Smith, E., & Atkinson, R. (2019). *Psychology of Hilgard* (M. Baq, M. Zamani, B. Birshek, M. N. Bra'hani, & M. Shahrâry, Trans.). Roshd. (In Persian; translated book)
- Honarmand, S., Honarmand, O., & Jovanmard, K.-A. (2023). Examining the impact of research approach on teachers' teaching (a psychological case study for predictive factors). *9th Scientific-Research Conference on Development and Promotion of Educational Sciences and Iranian Psychology*, Tehran, Iran. (In Persian)
- Ingvarson, L., & Rowley, G. (2017). Quality assurance in teacher education and outcomes: A study of 17 countries. *Educational Researcher*, 46(4), 177–193.

- Kraft, M. A. (2019). Teacher effects on complex cognitive skills and social-emotional competencies. *Journal of Human Resources*, 54(1), 1–36.
- McAvoy, E., & Thousand, J. (2017). *Mindfulness for Teachers and Students*. London: National Professional Resources Inc.
- Mohammadi, M., Naseri Jermy, R., Moukhtari, Z., Hassampour, Z., & Naseri Jermy, R. (2020). Lived experiences of primary school teachers of mindfulness during teaching: A qualitative research. *Scientific-Research Journal of Teaching*, 8(1), 37–19. (In Persian)
- Rasakhi, S. (2018). The relationship between active teaching methods and educational materials on students' academic achievement. *Journal of Studies in Management and Accounting*, 4(2), 176–166. (In Persian)
- Sadighi, L., Hosseini-Nasab, S. D., Asgariyan, F., Shirehlepour, A., & Maqsudi, M. R. (2014). A meta-analysis of the effectiveness of active teaching methods on the academic performance of Iranian students: A structured case study. *Journal of Educational Psychology*, 11(35), 179–104. (In Persian)
- Tatton-Ramos, T. P., Simoes, R. A. G., Niquice, F. L. A., Bizarro, L., & Russell, T. A. (2016). Mindfulness in school settings: adjustments and emerging protocols. *Teams em Psicologia*, 24 (4): 1375-1388.
- Wagner, W., Göllner, R., Werth, S., Voss, T., Schmitz, B., & Trautwein, U. (2016). Student and teacher ratings of instructional quality: Consistency of ratings over time, agreement, and predictive power. *Journal of Educational Psychology*, 108(5), 705–721.
- Williams SM, Ziegler JF.(2022). Practical, Applied, and Research-Based Teaching Strategies for Physicians. *Ear, Nose & Throat Journal*. 2022;101(9_suppl):6S-15S. doi:[10.1177/01455613231164315](https://doi.org/10.1177/01455613231164315)
- Yin, H., Huang, S., & Chen, G. (2019). The relationships between teachers' emotional labor and their burnout and satisfaction: A meta-analytic review. *Educational Research Review*, 100283. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2019.100283>.